Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

21.6.2021

Ylitarkastaja Outi Leinonen, rajavartio-osasto
Lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm, poliisiosasto

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 105/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriön poliisiosaston ja rajavartio-osaston asiantuntijaa etäkuultavaksi sekä sisäministeriön kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä 105/2021 vp eduskunnalle tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta. Lausunto on valmisteltu sisäministeriön rajavartio-osastolla yhteistyössä ministeriön poliisiosaston kanssa.

Esityksessä ehdotetaan tartuntatautilakiin muutoksia, jolla pyritään ehkäisemään ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviäminen Suomeen.

Sisäministeriö pitää hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina. Terveysturvallisen matkustamisen mahdollistavista toimenpiteistä tulee säätää tartuntatautilaissa. Suomi on 19.3.2020 lähtien ylläpitänyt sisärajavalvontaa ja rajoittanut ulkorajaliikennettä covid-19-tartuntatautiepidemiasta Suomen sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvan vakavan uhan edellyttämien toimien vuoksi. Sisärajavalvonta jatkuu edelleen 17.6.2021 tehdyn valtioneuvoston päätöksen perusteella 11.7.2021 asti. Ulkorajaliikennettä koskevat rajoitukset ovat myös voimassa 11.7.2021 asti.

Sisärajavalvonnan palauttamista on pidetty välttämättömänä, kunnes korvaavat toimenpiteet terveysturvallisuuden varmistamiseksi rajat ylittävässä liikenteessä ovat riittävällä tavalla käytettävissä.

Sisäministeriö katsoo, että nyt esitettävä sääntelymalli käsittää ne toimenpiteet, joilla päävastuu terveysturvallisesta maahantulosta siirtyy kokonaan terveysviranomaisille ja sisärajavalvonnasta voidaan luopua. Rajavartiolaitos voi sisärajavalvonnan päättymisen jälkeen antaa virka-apua siinä määrin kuin se on mahdollista huomioiden ulkorajavalvonnan vaatimat resurssit.

Myös poliisi voi antaa virka-apua, mutta sitä rajaa merkittävästi poliisin käytettävissä olevat jo nykyisinkin rajalliset resurssit. Poliisin virka-avun antaminen rajaterveysturvallisuuden varmistamiseen erityisesti sisärajavalvonnan poistuessa ja matkustajamäärien lisääntyessä edellyttäisi lisäresursseja.

Lakiehdotuksessa ei ole huomioitu THL:n 10.6.2021 antamaa suositusta yhden rokoteannoksen saaneiden henkilöiden maahantulosta. Suosituksen mukaan henkilön, joka on saanut yhden rokoteannoksen rokotussarjasta, johon kuuluu kaksi annosta ja viimeisestä rokotuskerrasta on kulunut vähintään kaksi viikkoa, ei tarvitse mennä covid-19-testiin maahantulon yhteydessä. Näille henkilöille suositellaan kuitenkin testiä aikaisintaan 72 tunnin kuluttua maahantulon jälkeen. Esityksessä ei ole huomioitu myöskään sitä tilannetta, että henkilö on sairastanut koronan ja saanut yhden rokoteannoksen vähintään viikkoa ennen maahantuloa. Sisärajapäätöksen mukaan tällaisten henkilöiden maahantuloa ei rajoiteta 21.6. alkaen. THL:n suosituksen mukaan terveystarkastukseen ja testiin ei myöskään tarvitse tällä hetkellä mennä, jos tulee ns. vihreästä maasta. Ehdotettu lainsäädäntö muuttaisi nyt voimassa olevaa käytäntöä näiltä osin.

Sisäministeriö on hallituksen esitysluonnosta koskevassa lausunnossaan 31.5.2021 huomauttanut, että hallituksen esitysluonnoksen kohdassa muut toteuttamisvaihtoehdot ei tarkasteltu liikenteenharjoittajien osallistamista negatiivisen testitodistuksen tarkastamiseen, vaikka kyseisestä sisäministeriön ehdotuksesta käytiin keskustelua työryhmätyöskentelyn aikana. Hallituksen esityksessä ei vieläkään selvitetä perusteita sille, miksi liikenteenharjoittajien osallistumista koronatodistusten tarkastamiseen ei hyödynnetä. Toisaalta hallituksen esityksen perusteluissa on tuotu esiin huoli terveysviranomaisen resurssien riittävyydestä ja siitä, että terveysviranomaisen resursseja ei koulutetun henkilöstön puutteen vuoksi ole mahdollista ylipäänsä lisätä. Tarkastustehtävän tarkoituksenmukaisen hoitamisen kannalta liikenteenharjoittajien hyödyntäminen olisi sisäministeriön näkemyksen mukaan ollut perusteltua selvittää.

Sisäministeriö katsoo, että myös liikenteenharjoittajien aseman kannalta selkeä, yksiselitteinen vastuu olisi asianmukainen, sen sijaan että liikenteenharjoittajien edelleen toivotaan suosituksen perusteella edellyttävän negatiivista todistusta matkustajilta. Liikenteenharjoittajien yhdenvertaisuuden kannalta asiasta säätäminen olisi ollut perusteltua. Jos ja kun koronatodistusten tarkastaminen tapahtuu sähköisesti, sujuvoittaisi tarkastaminen jo liikennevälineeseen noustessa matkustamista. Tarkastusvelvollisuuden ei tarvitsisi tarkoittaa liikennevälineeseen ja sitä kautta välillisesti Suomeen pääsyn estymistä; liikenteenharjoittaja voisi toimittaa tiedon matkustajien koronastatuksesta terveysviranomaiselle, jolloin terveydenhuollon resursseja voitaisiin todistuksen tarkastamisen sijaan kohdistaa terveydenhuollon ammattitaitoa edellyttäviin toimenpiteisiin.

Kaiken kaikkiaan sisäministeriö toteaa, että terveysturvallista matkustamista koskeva tartuntatautilain sääntely on erittäin odotettu ja tarpeellinen, jotta sisärajavalvonnasta kansanterveyttä turvaavana toimenpiteenä voitaisiin luopua.